NOVICE
kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Odgovorni vrednik ***Dr. Janez Bleiweis.***

Tečaj X. V sredo 15. septembra (ranojesna) 1852. *List 74.*

Devetnajste bukve
Homerove Iliade.

(Konec.)

Sredi množice pak napravlja se rajski Ahílej,
Škriplje strašno zobmí, očesi mu bliskate ljuto
Kakor ognja požar; nepreterpljiva bolest mu
V sercu divjá; serdivši se tak nad sini trojanskim
Zgrabi Hefestovi dar izdelan umetno za njega.
Narprej okoli golen si dene golenke branivne,
Ter srebernimi jih priponami krasno uterdi;
Potler omisli vse krog si persi s krepkim oklepam,
Meč jeklen, sreberno kovan, obesi na rame,
Dvigne kviško potem velíki skit siloviti,
Ta se zabliska tičas kot luna večerna o šipu.
Jak v okrožje valov mornarjem sveti požara
Daljni plam, ki visoko gorí na samotni planini,
Kadar siloma jih, nerade, tira vihar tje,
Od prijatljev proč, veršé v ribovito širjavo;
Tak iz Ahiloviga umetno kovaniga skita
Prostre po zraku se blesk. Čelado težko si dene
Naglo na glavo potem, ta sveti ko zvezda danica,
Gosto plava po njej iz zlata predena griva,
Ktere obilno Hefest grebenu je svitlimu vdelal.
Skusi pa sam v orožju sedaj se verli Ahílej,
Alj prileže ko gré, ali vda se mu rajsko darilo —
Perju enako se zdi in dviga voditelja množic.
Zadnič očetovo zdre iz ovitka sulico težko,
Krepko, veliko pošast, ki sukati nihče Ahajcov
Mogel je ni, le samo Ahil metati je znal jo,
Piko jasenovo to, katero je verh Peliona
Nekdaj očetu Hiron v pogubo protivnih vsekal.
Alkim in Avtomedon pa konje napregata pridno,
S krasno napravo život pogerneta umno, v čeljusti
Deneta berzdi potem, potegneta vajete v sedež
Terdni nazaj, ter nagloma bič krepák i priličen
Prime Avtomedon ter skoči v sedalo kočije.
Zadej plane na voz poboja hotiven Ahílej,
Ki se orožja bleší, kot sonce na jasnimu nebu,
Strašno pa glas njegov zadoní očetovi vpregi:
»Ksantos i Bali pozor! o slavna sinova Podarge!
Skerbita bolji tičas, da vodja pripeljeta zopet
Med Ahajce nazaj, potem ko se boja nasiti;
Mertviga tam, kot Patrokla, ne pušati v prahu.«
Odgovorí mu sedaj ob jarmu jadreni Ksantos —
Glavo pobesi o tem, zavalí se mu griva po vratu
Skoz obroč na jarmu do tal, i pokrije mu lici;
Dala besedo mu pak je Hero limbaroramna:
»Da, nedvomno za zdaj otmeva te hrabri Ahilej!
Tode pogina se dan brez najne krivde ti bliža,
Tako je sklep mogočnih osod in silniga boga.
Scer orožja iz ram Patroklu niso Trojanci
Stergali v boju zavolj pomude i lénobe najne,
Bog silovit, ki Leto ga je lepolása rodila,
V sprednimu boru mu dal je smert in Hektoru slavo.
Severa sapo zares, ki nar hitrejši se čisla,
Midva prehitiva, glej! pa tebi namenjeno tak je,
Tuki da bog in verli junak ubila te bosta.«
To govorečimu zdaj ustavi Erinja besedo,
Reče pa jezno potem tekún siloviti Ahílej:
»Kaj govoriš o smerti mi Ksant? Potreba ni tega;
Dobro razumim sam, da proč od očeta i majke
Tu me zadela bo smert; pa to zgodilo ne bo se,
Dokler Trojca dovolj na polju neviht ne presučem.«
Reče, — in huj! med pervimi vspred z okopitjeno dvojco.

J. Koseski.

Kmetijske in živinozdravniške vésti.

(*Murve, murve sadimo in svilo pridelujmo!*) O reji svilnih gosenc v Lombardíi na Laškim zvémo, da pred **50** leti so imeli ondi le za **20.000** unc gosenčnih jajčk, iz kterih so pridelali **800.000** funtov kokonov (svilnih mešičkov), iz kterih so skupili **4** milione dvajsetíc. Sedaj izredé iz **80.000** unc jajčk **4** milione kokonov, ki jim veržejo **100** milionov dvajsetic. Lep pridelk, lep dobiček, ki izvira le iz tega, da so se Lahi židoreje čversto poprijeli in murvine drevesa pridno množijo. Naj tudi nam bo to izgled in spodbadek se živo poprijeti sviloreje, kodar je kraj za to! Ni nam treba prerok biti, že sama zdrava pamet vsacimu rêče, da bo v **50** letih reja murvinih drevés in svilodov Krajnski deželi, posebno na Dolenskim, spodnji Štajarski, Teržaški in Goriški velik velik dobiček donašala, ker bojo naši nasledniki to vse bolje spoznali, kakor nekteri naših ljudí, kterim še sedaj v glavo ne gré, kako bi môglo to biti!

(*Zastran cepljenja kužniga čerma pri zdravi živini*) so bile v zboru Nizozemske živinozdravniške družbe nektere skušnje naznanjene, iz kterih se je zvedilo, da to cepljenje ne škodje živini nikakor ne na molži ne na pitanji, — da so znamnja vcepljeniga čerma, s kterim se ima živina te hude bolezni obvarovati, zlo enake znamnjem praviga čerma, — da jih je po vcepljenim čermu le celò malo poginilo, — da pa je silno teško dobiti dobro matêrijo, s ktero se cepi. Sklenjeno je bilo, še več poskusiti o tem. — Nam se kaj čudno zdí, da Nizozemska družba v cepljenji čèrma ali vrančniga prisada (Milzbrand) pomoči iše zoper to bolezin, ker bi ji vendar moglo znano biti, da s cepljenjem se dajo le nalezljive kuge odverniti, ki napadajo živino le enkrat o njenim življenji, ne pa take, ki izvirajo iz napčniga vremena, vročine, napčne klaje itd. in živino tolikrat napasti zamorejo, kolikorkrat se priložnost nakloni!

Žive plote napravljajmo!

Zmiraj bolj pomanjkuje derv in lesa, ker se ga vedno več potrebuje za fabrike, olarije, pekarije, opečnice, železnice in mnoge druge rokodelstva, in se les iz gojzdov vedno le jemlje, noviga pa malo zasaja, in kdaj bo tudi ta še le zrasel!

Treba je tedaj, ker je cena lesa in derv vsako leto višji, da ga saj ne tratimo, in če ga imamo, da ga raji prodamo, kakor da bi ga tratili nemarno. Gotova potrata pa so namest živih plotov lesene zagraje, ktere moramo večkrat iz noviga delati.

Ni res, da bi vse slabo bilo, kar je staro, — in nespametno je zaničevati staro le zato, ker je staro. Tako imamo tudi dobre stare postave v kmetijskih rečéh, ali žalibog, da mnogo postav le na papirji ostane in da zato postavljene oblasti mnogokrat premalo skerbijo zato, da bi se dane postave tudi spolnovale. V cesarskih (dvornih) ukazih od **12.** julia **1752**, **5.** aprila **1754**, **21.** in **26.** julia **1753**, **3.** januaria **1775**, **25.** oktobra **1793** so razločni ukazi dani, ki takole govoré:

„Tudi naj se podložni napeljujejo in morajo k temu, da namest lesenih plank in ograj okolj polja in vertov žive plotove in germovje zasajajo“.

Da bi se tratenju derv in lesa še bolj v okom šlo, so bile nekdaj celò daríla (premije) za nasajene žive plote razpisane, in vlada je tù in tam na znanje dajala podúke, kako žive plote delati.

Ali vse ni pomagalo veliko, — morebiti bo sila in potreba dognala, kar opomini, podúki in postave na papirji niso opravile.

Se vé: lože je iz posekaniga lesa ograjo narediti, kakor živ plot si izrediti; dokler pa nečimerni človek le dela to, kar je ložji, ne pa tega, kar je koristniši, gré sto in sto reči v škodo, kar bi si z umnostjo in pridnostjo zamogel sam sebi v prid oberniti.

Ker od manjših in manj premožnih kmetičev, ki se večidel terdovratno stare navade deržé in nič ne beró, ker še brati ne znati, se ne more pričakovati, da bi se drugač boljšiga poprijeli, je že to samo vzroka dovelj, da se veči in bolj premožni kmetje in kmetovavci živih plotov lotijo, da se pervič ta koristna reč že sama po sebi vstanoví, in drugič da dobri izgledi spodbodejo sosede, ki se le po izgledih zdramiti dajo.

Vi, umni možje! začnite žive plote napravljati; na suhi zemlji delajte žive ograje iz jesena, smrek, akacij, gabra, glóga, kalíne, poljskiga javora in murv, — na močirnati zemlji pa iz jelš in verb.

Taki plotovi vam bo jo stanovitne ograje, in zraven tega boste dobivali iz njih živeža za živino, stelje, in derv za kurjavo. Lejte čveterni dobiček!

Kako vse to, čemo natanjko dokazati.

(Konec sledí.)

Ogled nove kazenske postave
zoper hudodelstva, pregreške in prestopke.

(Dalje.)

Od obtežav in zlajšav hudodelstva.

So nektere okoljšine take, da se včasih kazin pojstrí, včasih zmanjša; une se imenujejo obtežave, te zlajšave.

Sploh je hudodelstvo toliko večje, kolikor bolj je bilo prevdarjeno; kolikor bolj namišljeno je pripravljanje, s kterim se hudodelstvo započne; kolikor večja je ž njim storjena škoda, ali združena nevarnost, kolikor manj se ga je varovati moč, ali kolikor več dolžnosti se po njem prelomi.

Posebne obtežave so:

1. če se je več hudodelstev razne verste doprineslo;
2. če se je ravno tisto hudodelstvo ponovilo;
3. če je hudodelnik že zavoljo enacega hudodelstva kaznjen bil;
4. ako je druge k hudodelstvu zapeljal;
5. če je začetnik, šuntar, vodja bil hudodelstva, ktero je več oseb storilo.

Tudi je obtežava, če obdolženec skuša v preiskavi sodnika z izmišljevanjem lažnjivih okoljšin prekaniti.

Zlajšave so:

1. če storivec ni 20 let star, če je slabega razuma, ali če je bila njegova izreja zlo zanemarjena;
2. če se je pred hudodelstvom brez madeža vedel;
3. če je po nagonu koga druzega, iz strahú ali pokorščine hudodelstvo doprinesel;
4. kadar ga je silno ganjenje serca, ki je iz navadnega človeškega čuta vstalo, na hudodelstvo zaneslo;
5. če ga je k hudodelstvu navabila bolj priložnost, ki se mu je iz tuje nemarnosti namerila, kakor da bi se bil s poprej storjenim naklepom k njemu napravil;
6. če se je pritiskan od uboštva k hudodelstvu zapeljati dal;
7. ako se je z djavnim pridom prizadeval, storjeno škodo popraviti, ali daljše hude nasledke ovreti;
8. če se je, da si bi bil lahko utekel, ali skrit ostal, sam ovadil in hudodelstvo izpovedal (obstal);
9. če je druge, skrite hudodelnike razodel, in k njih polovljenju priložnost in pomočke podal;
10. če je zavoljo preiskave, ki se je brez njegovega zadolženja podaljšala, dalj časa zapert bil.
11. če je pri poskusu ostalo, po meri, kolikor dalje je bil poskus še od dopolnjenega hudodelstva;
12. če se je storivec, hudodelstvo doprinašaje, prostovoljno zderžal večjega oškodovanja, za ktero je priložnost bila;
13. če je škoda, ki je iz hudodelstva vstala, majhna, ali če poškodovani popolnoma povračilo ali zadostenje dobí.

Razdelitev hudodelstev.

Hudodelstva segajo ali zoper občno varnost naravnost v deržavni vezi, v javnih naredbah, ali v javnem zaupanju, ali pa žalijo varnost posameznih ljudí, na osebi, premoženju, slobodi, ali druzih pravicah.

Po tej zadevi se tù posebne plemena hudodelstev izreko:

1. Vélika izdaja. 2. Razžalitve veličanstva in udov cesarskega roda. 3. Motjenje javnega pokoja. 4. Vstaja. 5. Punt. 6. Javna (očitna) posilnost s silovitim ravnanjem zoper zbor, ki ga je vlada za pretresovanje javnih rečí poklicala, zoper kako sodnijo, ali drugo javno oblastnijo. 7. Javna posilnost s silovitim ravnanjem zoper postavno priznane skupšine ali zoper zbore, ki bivajo z vdeleženjem ali pod nadgledom kake javne oblastnije. 8. Javna posilnost s silovitim lotenjem ali nevarnim protenjem proti gosposkinim osebam v uredskih rečéh. 9. Javna posilnost s silovitim napadom na tuje nepremakljivo blago. 10. Javna posilnost s hudobnim poškodovanjem tuje lastnine. 11. Javna posilnost s hudobnimi djanji ali opušenji o posebno nevarnih razmerah. 12. Javna posilnost s hudobnim poškodovanjem ali motjenjem na deržavnem daljnopisniku (telegrafu). 13. Javna posilnost z ljudoropstvom. 14. Javna posilnost z brezoblastnim utesnovanjem osebne slobode ka-

cega človeka. 15. Javna posilnost po ravnanju s kakim človekom kakor s sužnim. 16. Javna posilnost z odpeljanjem. 17. Javna posilnost z izsilovanjem. 18. Javna posilnost z nevarnim protenjem. 19. Kriva raba uredske oblasti. 20. Ponareja in prenareja javnih upnih listov. 21. Ponareja in prenareja (kovanega) dnarja. 22. Motjenje vere. 23. Posilna nečistost. 24. Oskrumba. 25. Druge hudodelstva nečistosti. 26. Umor. 27. Uboj. 28. Odgnanje telesnega ploda (sadú). 29. Izpoloženje (zanesenje) otroka. 30. Teške telesne poškodbe. 31. Dvoboj. 32. Zažig. 33. Tatvina. 34. Nezvestoba. 35. Razboj (rop). 36. Goljufija. 37. Dvojni zakon. 38. Obrekovanje. 39. Hudodelnikom dana podpomoč.

(Dalje sledí.)

Ogled po svetu.

Cigani in njih jezik.

(Dalje in konec.)

Vsim jezikam, ki jih cigani po mnogoverstnih deželah govoré, čeravno so zlo zmešani z besedami ptujih jezikov, se vendar pozná, da so sinovi ene matere.

Korenína ciganskiga jezika tèčí v jeziku narodov severne sprednje Indie, in čeravno popačen in zaničevan, je vunder po rodu pravi čeravno mlajši sin imenitniga sanskrita, kterimu se je veliko ptujih besed v različnih deželah vrinilo.

Zgubili so cigani sila veliko besed, sosebno tacih, kterih rabiti v svojim revnim življenji v ptujih deželah niso prilike imeli. Cigan ni vidil na ptujim papige, slona, oroslana, risa itd., tedaj je zgubil tudi iména za te stvarí; sladkor pa imenuje še po svojim gûlo, svilo pahr, grojzd drakh, vino mohl. Pa tudi za druge rečí, ktere vsak dan vidijo, so zgubili cigani svoje perve indiške iména; tako, na priliko, ne véjo več po svojim tičev, rib in rastljin imenovati; iména za nektere veči in manjši živali pa so vendar še ohranili, — uš imenujejo džu.

Cigani so znani tatje, in kakor kradejo radi blago in kar jim pod roko pride, so si nakradli tudi v svoj jezik ptujih besed in ga zavili po jeziku tiste dežele, po kteri se klatijo; zato je njih jezik na Španjskim drugačen od jezika, ki ga govoré na Ogerskim, in jezik Angleških ciganov drugačen od jezika na Francoskim itd. Kakor vsacimu jeziku, ki se po ptujim pogubuje, se je godilo tudi ciganskimu. Pervo je, da se začnejo ptuje besede mešati v domači jezik; potem se začnejo tudi besede tako staviti, kakor jih ptujic v svojim jeziku stavi, ker se ljudstvo navadi, v duhu ptujca misliti in govoriti; še dalje se pogubí jeziku lastno sklanjanje imén in pregibanje glagolov, ker narodski duh jezika vedno bolj pojéma, in to je nar huji znamnje, da se jezika konec bliža. Poslednjič se stare lastne besede ne razumejo več — in jezik naroda je konec storil! Ciganski jezik je povsod že na 1. in 2. stopnji razrušenja, na Španjskim je celò že na 3.

Teško je sedanji ciganski jezik, ali kakor ga cigani imenujejo „romani čib“ natanjko popisati, ker izrekovanje ciganskih besed je tako različno, da ni lahko glasov ciganskiga z našimi pismenkami zaznamovati, sosebno zato, ker njih jezik ni po pisanji vredjen in izobražen. Le skerbno se smé izrekovanje ciganskiga pisanja jezika po enakoličnosti indiških jezikov, s kterimi je v žlahti, poskušati.

Glas ciganskiga jezika je še zlo po indiško; glasnice se izgovarjajo tako čudno izvirno, da ptujic marsiktero celò teško izgovorí. Scer je, kakor smo že rekli, ciganski jezik lepoglasen.

Spôl imén v ciganskim jeziku je le dvojni: moški in ženski; srednjiga (neutrum) nimajo več. Scer pa dobro razločijo med imeni, ki pomenijo živo ali neživo stvar, in sklanjajo iména živih stvarí tako, da je 4. sklon v edinobroji drugač kakor 1. sklon, — pri neživih stvaréh pa sta si 1. in 4. sklon enaka; na priliko pravi cigan: „me dava totte čirikles“ (jez ti dam ptiča), — „jez ti dam kotel“ — pa pravi: „me dava tottei kakevvi“.

Imena sklanjajo včasih s prilogam, ki razloči spôl, pa prilog stavijo kakor se jim ravno zdí.

Kakor v več indiških jezicih tudi v ciganskim nimajo 2. sklona (rodivnika, genitiva), namesto njega sklanjajo imé s prilogam; zato cigan nikdar ne pravi „beseda boga“, ampak božja beseda. Sicer pa imajo dva 3. sklona (prisvojivnika) in ablativ, lokal in instrumental.

Priloge sklanjajo scer, pa silno neredno; drugo primerjajočo stopnjo (comparativ) imajo, tretje (superlativa) pa ne. Iz 1. stopnje napravijo drugo tako, da pristavijo — ter.

Mestiména (pronomina) so znaminite pri tem ljudstvu. Pri osebnih in prisvojinih so se ohranile starodavne lepe oblike; me (jez), man (mene), miro (moj), miri (moja). Ozeravne mestimena, ki so zlo potrebne v govoru omikanih ljudstev, so se pri ciganih zlo pogubile. Kazavnih mestímen in tù sèm spadajočih narečij pa imajo veliko, ker ljudstvo, ki živí pod milim nebam in je v vedni dotiki s takimi rečmí, ki jih eden druzimu kaže, da se jih prilastí, potrebuje vsaki hip tacih besed; cigani zaznamvajo bližnjiši rečí, ki jih očitniši vidijo, z visokoglasnimi, daljne pa s širokoglasnimi glasnicami, na priliko: adaj (tukaj), odoj (tam) itd.

Številne iména so v jeziku europejskih ciganov večidel gerške, ki se zlo razločijo od starih indiških.

Pregibavnih oblik je glagol ciganskiga jezika reven; nedoločivniga naklona (infinitiva) nimajo; mesto njega obračajo stavke drugači in rabijo vez te (da), na priliko: namest „jez sim si jésti vzel“ rekó: „jez sim si vzel, da jém“, po cigansko: „lijum man te hall“. Tudi prihodnjiga časa nimajo, namesto njega rabijo nazoči čas naznanivniga naklona. Scer pa imajo troje terpivnih deležij (participia passivi), kterim se tudi v razglasu očitno sliši, da izvirajo iz starih Sanskritskih oblík.

Kar predloge vtiče, jih ima ciganski jezik veliko, ker življenje tega ljudstva nanaša, da si razmere prostora natanjko naznanuje.

Tudi slovniška stava ciganskiga jezika je vsa spačena in pokažena, kakor vse življenje ciganov.

V vsem tem si je gosp. Pott veliko prizadeval slediti po ostanjkih ciganskiga jezika, ne zato, da bi se morebiti soznanil z narečjem, ki ga tatinska derhal ciganov zdaj govorí, ampak iz vsiga druziga namena, namreč da bi v tem jeziku pot in stopnje najdel, kako razpada in se pogubuje jezik, kterega tarejo ptuji jeziki, da poslednjič zadušen po ptujstvu, zgine iz sveta, in z jezikam mine tudi narod.

V tem obziru ima sled ciganskiga jezika veliko veči važnost, kakor marsikteri misli, kterimu ni zgodovina to, kar bi mu imela biti — učenica zdajnosti!

Polovanje po Laškim.

Spisal M. Vernè.

20. pismo.

Dragi prijatel!

V Rimu.

Drugo nedeljo, 4. dan maliga serpana, me je peljal naš Teržačen, vitez Prandi, ki je v teh krajih ko

domá, po Tuskulanski cesti poleg vodovoda Klaudjeve in Marcjeve vode v Fraskat (Frascati), prijazno, pa le majhno mestice, ki mende ne šteje čez 3000 duš. To mestice prek precej visociga hriba na večerni strani je le revna hči nekdaj silno slovečiga mogočniga Tuskula (Tusculum), ki je pa več ko pol ure više, verh hriba, stalo, kjer je še veliko podertín viditi, med kterimi kažejo tudi razvaline Ciceronoviga poslopja. Tù je možák prebrisane modre glave svoje „Quaestiones Tusculanae“ pisal. Pri Fraskatu je prek hriba nekoliko silno lepih pristav rimskih knezov.

Od tod smo se v Groto-Ferato (Grotta-Ferrata) peljali, kjer smo se pa le malo vstavili. Grota-Ferata je samostan nekih greških mènihov, ki so ravno peto mašo v svojim jeziku imeli in prav lepo peli. Samostan je ko vojašk tabor terdno obzidan.

Tje naprej smo prišli v velik terg, ki mu Marino pravijo, in unikraj terga v lepo prijazno Ferentinsko dolíno. V Marinski cerkvi je nekoliko silno lepih podob Guerčinoviga in Renoviga dela (Guercino, Guido-Reni), pa jih nisim utegnil ogledovati.

Precej pod tergam v „dolíni je obilen zvirk ali studenec, ki ga še zmiram „Capo d' Acqua“, kakor nekdaj „Caput aquæ Ferentinæ“ imenujejo. — Dolína je precej prostorna in polna lepiga visociga drevja. V ti dolíni so mesta latinske zveze, potem ko so bili Rimljani Albo-Longo razdjali, zbore imele, in tù je Tarkvini Ošabni Aričanskiga odbornika Turna Herdonia potuhnjeno in skrivno umoril.

Iz dolíne smo prišli po klancu k Albanskimu jezeru, poleg kteriga je na severno-izhodni strani visok, pa vès lepo zelen hrib — nekdaj „Mons latialis“, zdaj pa „Monte cave“ — kjer so nekdanji latinski zbori praznike obhajali, ki se jim je „Feriæ Latinæ“ pravilo. Slovečiga Jupiterjeviga tempeljna pa ni več sledú ne tirú, temuč verh hriba je zdaj le majhna cerkev z mèniškim samostanam.

Jezero je majhno, in meri na okrog le kacih 5—6 italianskih milj, pa je imenitno, ker je Rimljanam, kakor Tit Livi piše, v letu Rima 357 veliko opraviti dalo. — Na južni strani jezera je verh hriba tisti krasni grad, v kterim papež vsako jesen nekoliko časa stanuje, in ki se mu „Castel Gandolfo“ pravi.

Od grada pelje cesta sred lepiga, visociga in silno debeliga drevja v Alban, kamor je še komaj pol ure. Ta kos ceste imenujejo „galerio“.

Današnji Alban pa ni, kakor sim menil, nekdanja Albalonga, mati Rima, ampak Alba je kake pol ure više prek hriba stala. Kjer današnje mestice Alban stojí, so bile nekdaj le Augustove, Klodjeve in Domicianove pristave, ki so jih, kakor je bila takrat navada, po imény bližnje Albe longe „Albanum Augusti“, „Albanum Clodii“ &c. imenovali. — Mestice šteje le kacih 6000 duš, pa je prav prijazno in poleti zavolj zdraviga zraka polno Rimske gospôde. Ko smo se bili tù dobro odpočili, smo jo zvečer nazaj v Rim potegnili.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Zagreba beremo v Zagrebškim časniku razglas kmetijske družbe Horvaške na kmetovavce, duhovne, učitelje in vse domorodce: da naj si prizadevajo, da bi kmetje, ki češplje (slive) sušé, si napravili boljši sušivnice (pajštbe), ker slabe Horvaške sušivnice, v kterih dim češplje osmradi in se na enih mestih bolj prepekajo, kakor na druzih, so krive, da se Horvaške posušene češplje težji prodajo, kakor Bosniške, in cent celò za 2 fl. nižji.

Iz Celja smo zvedili, da polćetert ure pred Laškim (Markt Tüffer) tikama Savíne so zadéli kopači na vrelec, kteriga voda je veliko bolj vroča (29½ stop. R.) kakor je v zdravilnih toplícah Laških (Tüfferbad). Ko so delavci dalje kopali, so zadéli na star zid, ki obstojí iz majhnih, okroglatih kamničkov, ki so s cementam terdno skupej zalèpjeni; našli so pa v globočíni tudi železno kljuko nekakih vrat, ki je s prav debelo rijò obdana bila. Ker so v starodavnih časih Rimci tù gospodovali, od kodar tudi dan današnji imé „Laško“ izvira, ni dvomiti, da so tù nekdaj bile Rimske toplíce, kterih sled so pretekli mesec našli. Škoda le, da je vrelec tako blizo vode ali popolnama v vodi, kadar Savína veči prihaja, — da tedaj ne bo lahko tù toplíc napraviti.

Iz Ljubljane. Po novim ukazu, kteri zapové, da prihodnjič noben regiment nima v svoji domači deželi biti, se je začelo preselovanje regimentov iz eniga kraja do druziga; v vsaki deželi bo le toliko domačih ostalo, kolikor se jih potrebuje za izvajo novíncov. Naši so že šli na Laško; in ker bo še več druzih regimentov na Laško šlo, iz Laškiga pa tudi več regimentov nazaj v druge dežele, bo šlo do konca prihodnjiga mesca skozi Ljubljano več kot 30.000 vojakov. — Maršal grof Radecki pride 18. t. m. v Goríco, 20. dan t. m. pa se pričakuje v Ljubljano, ogledat svoj grad pod Turnam, kteriga krasna okolica bo Ljubljansko mesto zares zlo olepšala.

Novičar iz mnogih krajev.

Ker se je primerilo, da je ena soseska za dovoljenje somnjev zato prosila, da bi si ž njimi nekoliko dohodkov za soseskine potrebe pridobila, je c. k. ministerstvo kupčije naukazalo, da edini ta vzrok ne more veljaven biti za dovoljenje novih somnjev, ampak praviloma se mora le na to gledati: ali je zavolj kupčijstva in obertnijstva v tistim kraji novih somnjev potreba. — Kar prodajo bukev, v bakro, kamen ali les rezanih podob in druzih natisov vtiče, je vposled noviga tiskarniga reda postava na dan prišla, po kteri smejo bukvarji z vsakterimi natisi kupčevati, bukvovezi le s šolskimi in molitnimi bukvami in s koledarji (ali pratikami); bukvotiskarjem je prisušeno, v svoji zalogi izdane knjige in kamnotise očitno prodajati, spisatelji pa jih smejo prodajati v svojim stanovanji. — C. k. ministerstvo podúka je priporočilo šolskim oblastim vsih dežel, da naj branijo učiteljem in njih pomočnikam pri očitnih plesih godcam biti. — Hudimu vremenu streljati je po vikšim ukazu prepovedano. — Po izvedenji Teržaškiga časnika je bilo do 10. t. m. za oklicano deržavno posojílo že 40 milionov podpisanih. — Ponarejavcev bankovcov se vkljub ojstrim kaznim nikdar ne manjka; pri Dunajskih kasah so že zasačili dva ponarejena bankovca nar novejših goldinarskih, — Nabera rekrutov je sedaj tudi v Dobrovniškim in Kotorskim okrožji razpisana, ki sta bila doslej oprostena. — Sedanji knez Černogorski kaznuje ojstro roparje, petero roparjev je bilo unidan s palico tepenih, kar se dosihmal poprej ni nikdar zgodilo. — Ognjena gora v Sicilii Etna je začela unidan spet ognjeno lavo iz sebe metati in jo meče neprenehoma. — V Parizu se sedaj skoraj od nič druziga ne govorí, kakor o potovanju Napoleona po južnih krajih Francoskiga, kjer je nar več nasprotnikov njegovih. — Nar imenitniši Angleški časnik „Times“ in pa vladni Francoski „Moniteur“ se še zmiraj ravsata zastran Napeleona in njegove vlade; angleški mu hudo zabavlja, francoski vladni pa ga zagovarja.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*